

POSTANOWIENIE

Dnia 23 września 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Renata Żywicka (przewodniczący)
SSN Jarosław Sobutka (sprawozdawca)
SSN Robert Stefanicki

w sprawie z powództwa M.W.
przeciwko P. w R.
o odszkodowanie i zadośćuczynienie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 23 września 2025 r.,
zażalenia strony pozwanej na wyrok Sądu Okręgowego w Katowicach
z dnia 30 grudnia 2024 r., sygn. akt X Pa 67/24,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w Katowicach do ponownego rozpoznania
i orzeczenia o kosztach postępowania zażaleniowego.**

DS

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 13 grudnia 2024 r. (sygn. akt VIIP 1048/20) Sąd Rejonowy Katowice Zachód w Katowicach, po rozpoznaniu sprawy z powództwa M.W., przeciwko P. w K. Oddział K. w R., o odszkodowanie i zadośćuczynienie oddalił powództwo.

Na skutek apelacji powoda, Sąd Okręgowy w Katowicach X Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, wyrokiem z 30 grudnia 2024 r. (sygn. akt X Pa 67/24),

uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu Katowice Zachód w Katowicach, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania odwoławczego.

Zażalenia na rozstrzygnięcie zawarte w wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach wywiodła pozwana, zaskarżając judykat w całości, zarzucając naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. wnioskując jednocześnie o uchylenie w całości wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania, z zasądzeniem kosztów postępowania zażaleniowego.

W odpowiedzi na zażalenie strona powodowa wniosła o oddalenie zażalenia pozwanej w całości oraz zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów postępowania zażaleniowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego wraz z ustawowymi odsetkami, liczonymi od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie wywiedzione w niniejszej sprawie okazało się uzasadnione.

W pierwszej kolejności należało przypomnieć, że zażalenie przewidziane w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. ma na celu jedynie skontrolowanie przez Sąd Najwyższy, czy orzeczenie kasatoryjne sądu drugiej instancji, przekazujące sprawę do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji, zostało prawidłowo oparte na jednej z przesłanek przewidzianych w art. 386 § 2 lub 4 k.p.c., a więc czy powołana przez sąd drugiej instancji przyczyna uchylenia odpowiada wskazanej w uzasadnieniu podstawie ustawowej i czy rzeczywiście wystąpiła w sprawie. Dokonywana ocena ma więc charakter formalny i skupia się wyłącznie na ustanowionych w powyższych przepisach przesłankach uchylenia orzeczenia sądu pierwszej instancji i nie może wkraczać nie tylko w ocenę merytorycznego stanowiska sądu drugiej instancji w kwestii materialnoprawnych podstaw rozstrzygnięcia, lecz także w ocenę prawidłowości zastosowania przez ten sąd innych przepisów prawa procesowego, nie związanych bezpośrednio ze wskazaną przyczyną uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji. Zakres tej kontroli nie obejmuje ocen wyrażonych w zaskarżonym orzeczeniu i niemających związku z przesłankami uchylenia

orzeczenia poglądów co do wykładni prawa, merytorycznego stanowiska w sprawie oraz popełnionych w postępowaniu apelacyjnym uchybień procesowych (tak m.in. Sąd Najwyższy w postanowieniu z 24 kwietnia 2025 r., III CZ 29/25, Legalis nr 3215856).

Strona pozwana podniosła w zażaleniu, że rozstrzygając w przedmiocie dochodzonego przez powoda roszczeń, Sąd Okręgowy naruszył art. 386 § 4 k.p.c. uznając, że Sąd I Instancji w wyroku z 30 grudnia 2024 r. nie rozpoznał istoty sprawy. Należy podkreślić, że w art. 386 § 4 k.p.c. sformułowane zostały dwie przyczyny uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji, z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania. Są nimi nierozpoznanie przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

Oceny, czy sąd rozpoznał istotę sprawy dokonuje się na podstawie analizy żądań pozwu i przepisów prawa materialnego, stanowiącego podstawę rozstrzygnięcia. Nierozpoznanie istoty sprawy polega na poprzestaniu na błędnym przyjęciu przez sąd pierwszej instancji przesłanki niweczącej lub hamującej roszczenie (prekluzja, przedawnienie, potrącenie, brak legitymacji, prawo zatrzymania itp.) albo na zaniechaniu zbadania materialnej podstawy żądania pozwu, niezbadaniu podstawy merytorycznej dochodzonego roszczenia albo całkowitym pominięciu merytorycznych zarzutów pozwanego, co ma miejsce wówczas, gdy rozstrzygnięcie sądu nie odnosi się do przedmiotu sprawy (zob. m. in. postanowienie Sądu Najwyższego z 19 września 2013 r., I PZ 7/13, OSNP 2015 nr 1, poz. 8).

W postanowieniu z 17 lipca 2019 r. (I CZ 26/19, LEX nr 3180301) Sąd Najwyższy dostrzegł, że zakwestionowanie przez sąd drugiej instancji poglądu sądu pierwszej instancji, co do podstawy prawnej rozpoznawanego roszczenia nie oznacza, iż nie doszło do rozpoznania istoty sprawy.

Konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości zachodzi natomiast wtedy, gdy merytoryczne rozpoznanie sporu przez sąd drugiej instancji wymagałoby przeprowadzenia przez ten sąd całego postępowania dowodowego. Podstawa do uchylenia wyroku nie zachodzi natomiast w sytuacji, gdy konieczne jest jedynie uzupełnienie braków postępowania dowodowego

w określonej kwestii lub przeprowadzenie dowodów, które sąd pierwszej instancji bezpodstawnie pominął. W takim przypadku sąd drugiej instancji jako sąd merytoryczny, obowiązany jest na podstawie art. 382 k.p.c. uzupełnić postępowanie dowodowe w niezbędnym zakresie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 11 października 2016 r., II PZ 18/16, LEX nr 2163311).

W postanowieniu z 1 marca 2017 r. (IV CZ 125/16, LEX nr 2298308) Sąd Najwyższy podkreślił, że odmienna ocena prawna żądania przez Sąd drugiej instancji, nawet jeśli łączy się z potrzebą dokonania ustaleń uzupełniających, nie uzasadnia zarzutu nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy, lecz wskazuje jedynie, że - zdaniem sądu odwoławczego - istota sprawy została rozpoznana nieprawidłowo. W takim wypadku sąd drugiej instancji, orzekając na podstawie art. 382 k.p.c., powinien naprawić dostrzeżone wadliwości i należycie zastosować prawo materialne. Jest to konsekwencją systemu apelacji pełnej, w której druga instancja ma charakter merytoryczny, czyli służy rozpoznaniu sprawy, a nie tylko środka odwoławczego. Nie można zatem twierdzić, że o nierozpoznaniu istoty sprawy świadczy potrzeba dokonania nowych ustaleń co do okoliczności faktycznych sprawy, choćby decydujących z punktu widzenia kierunku jej rozstrzygnięcia (por. uchwała Sądu Najwyższego z 31 stycznia 2008 r. - zasada prawna - III CZP 49/07, OSNC 2009, Nr 6, poz. 55, postanowienie Sądu Najwyższego z 28 lutego 2014 r., IV CZ 129/13, niepubl., wyrok Sądu Najwyższego z 13 marca 2015 r., III CSK 221/14, niepubl.).

Z nierozpoznaniem istoty sprawy nie może być też identyfikowana bezpodstawna odmowa przeprowadzenia części wnioskowanych przez stronę dowodów, także wtedy, gdy dotyczy to dowodu z opinii biegłego, który może mieć kluczowe znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy. Podstawy uchylenia wyroku nie stanowią niedokładności postępowania, polegające na tym, że sąd pierwszej instancji, nie przeprowadził części dowodów lub nie wziął pod rozagę wszystkich dowodów, które mogły służyć do należytego rozpoznania sprawy lub nie wyjaśnił wszystkich okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia, w tym przeprowadził ocenę dowodów w sposób budzący wątpliwości Sądu drugiej instancji, czy też niedostatecznie umotywował swoje stanowisko (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 30 grudnia 2024 r., III CZ 230/24, Legalis nr 3168542).

Niewyjaśnienie więc wszystkich okoliczności faktycznych i zagadnień materialnoprawnych, które pojawiły się w sprawie, nie jest równoznacznie z nierozpoznaniem jej istoty - w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 20 marca 2025 r., III CZ 16/25, Legalis nr 3201918).

Mając na uwadze powyższą argumentację nie można przyjąć, że Sąd Rejonowy nie rozpoznał istoty sprawy w zakresie zakreślonym pozwem. Sąd I instancji uznał, iż okoliczności zdarzenia z dnia 28 marca 2019 r. nie były między stronami sporne, natomiast spornym był to, czy zdarzenie było wypadkiem przy pracy. W ocenie Sądu Rejonowego, pomimo uszczerbku na zdrowiu jakiego doznał powód, co zostało wykazane w opinii biegłego sądowego, pozwana nie ponosi jednak odpowiedzialności za takie nadzwyczajne urazy i nie są to normalne następstwa zdarzenia – z tego powodu odpowiedzialność pozwanej jest wyłączona, a powództwo należało oddalić. Sprawa więc została rozpoznana w aspekcie zgłoszonych przez powoda roszczeń.

W przypadku zaś, gdy Sąd II instancji nie zgadza się z oceną stanu faktycznego przyjętą przez Sąd Rejonowy i uznaje dotychczasowych opinii biegłego sądowego, powołanego w niniejszej sprawie, jako dowodu nie przesądzającego definitywnie o zasadności zgłoszonych roszczeń - powinien rozważyć uzupełnienia postępowania dowodowego (zgodnie z proceduralnymi regułami dowodowymi). Istota postępowania apelacyjnego w modelu apelacji pełnej sprowadza się bowiem do konieczności ponownej i wszechstronnej analizy sprawy - zarówno w aspekcie faktycznym, jak i prawnym, co powoduje nałożenie na sąd apelacyjny powinności samodzielnej oceny zasadności roszczeń powodów (zob. m. in. postanowienie Sądu Najwyższego z 15 kwietnia 2025 r., III CZ 18/25, Legalis nr 3211479).

Podkreślić przy tym należy, że prowadzenie postępowania dowodowego przez sąd drugiej instancji, nawet w znacznym zakresie, i dokonanie na jego podstawie samodzielnych ustaleń faktycznych, nie prowadzi do naruszenia konstytucyjnego prawa do zaskarżenia orzeczeń wydanych w pierwszej instancji (art. 78 Konstytucji RP), jak również dwuinstancyjnego modelu postępowania sądowego, statuowanego w art. 176 ust. 1 Konstytucji RP (tak m. in. postanowienie Sądu Najwyższego z 20 marca 2025 r., III CZ 251/24, Legalis nr 3201940).

Mając na uwadze powyższe należy stwierdzić, że zażalenie pozwanego jest uzasadnione, gdyż Sąd Okręgowy nie miał przesłanek do uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji - w oparciu o art. 386 § 4 k.p.c.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 i 108 § 2 w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. i w związku z art. 398²¹ k.p.c. orzekł jak w sentencji, orzekł jak w sentencji.

[a.ł]

DS